

אור אליהו

הקשה ממה שאמרו בית הלל שמספיק שיאמר "זה וזה אני נוטל"³⁷.
 ולכן כך היא גירסת רבינו בדברי תוס':
 "ואומר מכאן אני נוטל - מקשה בירושלמי מחלפא שטתייהו דבית שמאי, לעיל קאמר לא יטול אלא אם כן נענע והכא קאמר דבאמירה בעלמא סגי, דהא רבי אליעזר שמותי הוא. ומשני דמוקצה דבעלי חיים עדיף ומחמירין טפי. ומקשה דמחלפי שיטתייהו דבית הלל, דלעיל קאמרי דבאומר זה וזה אני נוטל³⁸ למחר סגי, והכא קאמר דבעי שירשום. ומשני דשאני הכא דאקצייה בידים" - כן צריך לומר. ולפי גירסא זו כוונת התוס' היא להביא את שתי הקושיות והתירוצים שבירושלמי³⁹.

ואף שיש לומר לכאורה, שאין סתירה בדברי בית הלל, דהוא הוא הלשון לפי דברי רבא שב, שהנה על מה ששינונו (י"ע"א) לגבי גוזלות: "בית שמאי אומרים לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום, ובית הלל אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל". הקשתה הגמ': "ובית הלל למה ליה למימר זה וזה אני נוטל, לימא מכאן אני נוטל למחר". ותירצה הגמ' שני תירוצים: א. לבית הלל אין 'ברירה', ולכן צריך דוקא שיאמר: "זה וזה אני נוטל". ב. רבא תירץ שאפשר לומר, שלעולם בית הלל סוברים שיש

הקשה ממה שאמרו בית הלל שמספיק שיאמר "מכאן אני נוטל", אלא צריך לומר "זה וזה אני נוטל", הוא משום "דלמא מטלטל ושביק מטלטל ושביק, וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה" כו'. אם כן היה אפשר לומר, שמה שאמרו בית הלל לגבי פירות, שצריך "שירשום ויאמר מכאן ועד כאן", הוא אותו לשון כמו "זה וזה אני נוטל" לגבי גוזלות, שבשניהם יש אמירה מפורטת, שבה הוא מברר מה שיטול למחר, ואין זו אמירה כללית כמו "מכאן אני נוטל", ולפי זה, אין סתירה לכאורה בדברי בית הלל.
 מכל מקום אין לומר כן, שאע"פ ש"זה וזה אני נוטל" היא אמירה מפורטת, שמברר מה שיטול למחר, אין באמירה זו משמעות דבעי שירשום ויסמן איזה גוזלות יטול, ולכן עדיין יש חשש שישכח מה בירר, ויטלטל מה שלא הזמין, ואילו לגבי פירות אמרו בית הלל "שירשום ויאמר מכאן ועד כאן", ולכן הקשה הירושלמי סתירה בדברי בית הלל, ותירץ שמוקצה של פירות הוא חמור יותר, כיון שמקצהו בידיים, ולכן לא מספיק שיאמר "מכאן ועד כאן" אלא צריך גם לרשום ולסמן איזה יטול למחר, ועל ידי כך לא ישכח מה בירר ונמצא שמטלטל רק מה שהזמין.

וכן הקשה בפני יהושע: "וכן במה שכתבו התוס' דלעיל קאמר מכאן אני נוטל למחר סגי, והא ליתא, דהא לעיל במשנה קאמרי בית הלל להדיא זה וזה אני נוטל, ובהאי לישראל מקשה לה בירושלמי" ועיין בדבריו שהאריך לבאר שיטת התוס'.
 38. וכן הגיה בגליון הגרי"פ.
 39. ואע"פ שבירושלמי כתוב אחרי הקושיא של הסתירה בדברי בית הלל: "עוד אינון אית להון חומר בדבר שיש בו רוח חיים" - מבואר בקרבן העדה שם בפירוש השני, שהכוונה בתמיהה, ופירוש התירוף בירושלמי הוא כדברי התוס': "עוד

אינון וכו' - וכי אית להו לבית הלל דבעלי חיים חמירא ממוקצה דגרוגרת וצימוקים, דודאי מוקצה דגרוגרת וצימוקים גריעו, דאקצייה בידים והניחם על הגג מה שאין כן ביוני שובך".
 על כל פנים משמע, שגם לפי הגהת רבינו בתוס' אין כוונתו שכך גרסו התוס' בירושלמי ("שאני הכא דאקצייה בידים"), אלא שכך פירשו התוס' את התירוף בירושלמי. אכן בפני יהושע ביאר שתירוף הירושלמי הנ"ל הוא בניחותא, וסבירא ליה שקושיית הירושלמי היא להיפך מקושיית התוס' עיין שם.